

Posudok na habilitačnú prácu/monografiu:

Kozárová, N. 2021. Metóda pojmového mapovania ako prostriedok hodnotenia v edukačnom procese. Nitra : PFUKF, 174 s. ISBN 978-80-558-1743-9

Koncept štruktúrovania učiva, identifikácia organizátorov postupu je významná psychodidaktická téma, ktorá je riešená v pedagogike i odborových didaktikách viac ako polstoročie. Známe sú staršie prístupy k štruktúrovaniu učiva ako tvorba orientačnej osnovy, štruktúra hlavných pojmov v téme, tvorba sémantického konspektu (hand-out), ale i Tulvinova teória sémantickej pamäti, či teórie hĺbkového spracovania, spracovania zhora dole/zdola hore, či spracovanie reorganizovaním. V 80-90 rokoch je badateľný odklon od lineárneho spracovania a postupné posilnenie nelineárnych reprezentácií učiva a nástrojov pre vytváranie sietí a štruktúrovanie kľúčových pojmov.

Mapping a rekurentné grafické organizovanie učebného textu, ktoré má posilniť tvorbu kognitívnej štruktúry sa postupne stali významným prvkom koncepcie zmysluplného učenia (Aushubel) a prenikli do vyučovania aj so softvérovou podporou. Podstatne menší priestor je u nás venovaný mentálnemu mapovaniu vo väzbe na identifikáciu výstupov zo vzdelávania. Práve v tomto rámci vysoko hodnotím tematické zameranie, aktuálnosť i prínos habilitačnej práce Dr. Niny Kozárovej.

Štruktúra práce zahŕňa konceptualizáciu kľúčového konštruktúru mentálneho mapovania, ktorým je pojem. Výsledok mentálneho spracovania skutočnosti, za ktorým stoja kognitívne systémy, pamäťové siete, mentálne modely a predstavy. Teoretické spracovanie pojmovej a poznatkovej štruktúry, kódovania poznatkov, mentálnej reprezentácie na pozadí psychologických teórií konštruktivismu s vyústením do konštruktivistického vyučovania považujem za adekvátne pre tento typ práce. Autorka preukázala svoju erudovanosť pri práci s vedeckými informačnými prameňmi, ale tiež schopnosť abstrakcie kľúčových textových komponentov priamo v praxi pri tvorbe vlastnej habilitačnej práce. Text má vysokú odbornú úroveň a je použiteľný nielen ako operacionalizácia následne skúmaných kategórií, ale aj ako vysvetľujúci text pre pedagogickú prax. Oceňujem, že autorka zvolila práve monografickú formu svojej habilitačnej práce, pretože je takto jednoduchšie tento zámer dosiahnuť. V tejto súvislosti oceňujem zaradenie analýzy modelov hodnotenia pojmových máp s uvedením referenčných parametrov hodnotenia, pretože práve tieto parametre spravidla nie sú učiteľom známe a aplikácia mentálnych máp vo vyučovaní má bez nich len intuitívny charakter.

Empirická časť práce má interdisciplinárny charakter a významným spôsobom presahuje aj do odbornej didaktiky dejepisu. Zahŕňa teoretické spracovanie problematiky hodnotenia a popisuje

metódy hodnotenia poznatkov žiakov. (Spracovanie teoretických kontextov hodnotenia by vzhľadom na kontext témy práce mohlo tvoriť aj samostatnú časť.)

Autorka prezentuje v tejto časti dizajn výskumu na podklade formulovaných výskumných problémov. Zameriava sa na identifikáciu *vzťahu medzi učebným výkonom žiakov a úrovňou mentálnej reprezentácie* (znázornenej prostredníctvom pojmovej mapy) a identifikáciu *vhodnosti pojmového mapovania na hodnotenie učebného výkonu žiakov podľa typu strednej školy*.

V našom ponímaní zisťuje, či žiaci, ktorí majú lepšie známky z dejepisu a lepší celkový aritmetický priemer známok, zostavujú aj kvalitatívne lepšie mentálne mapy. Je teda možné identifikovať, či hodnotenie žiakov adekvátne reflektuje úroveň vyšších kognitívnych procesov, ktoré mentálne mapy prioritne identifikujú, pretože model hodnotenia, ktorý je použitý zahŕňa kódovanie systému konštrukcie (kognitívne kompletný/simplexný, objektívny/subjektívny), terminológie, vetvenia, väzby, hierarchie i komplexné posúdenie.

Aplikovaná metóda analýzy latentných dát, konkr. IRT (Item Response Theory), ktorá je vhodnou alternatívou CTT (klasickej teórie testov), považujem v kontexte 16 vyhodnocovaných faktorov za adekvátnu, pretože umožňuje unidimenzionalitu, teda prispieva k meraniu toho istého latentného rysu aj cez mnoho faktorov. Oceňujem tak metodologický postup, ktorý bol pre vyhodnotenie výsledkov zvolený. Poznaním prác autorky, tiež konštatujem, že nejde o náhodnú voľbu metodologického spracovania dát a dokazuje tiež jej metodologickú erudovanosť.

Zistenia, ktoré autorka prezentuje jednoznačne naznačujú, že štandardne používané metódy hodnotenia skôr identifikujú práve autorkou kritizované verbalizovanie a memorovanie faktov, poučiek, definícií a algoritmov fungovania a brilantný výkon v tejto memorovacej zručnosti je aj hodnotený. Nepotvrdilo sa, že žiaci, ktorí dosahujú lepšie hodnotenie, či už v dejepise alebo je ich celkový priemer lepší, majú aj lepšiu mentálnu reprezentáciu poznatkov (majú kvalitatívne lepšiu mapu mysle). Uvedené zistenia autorky, aj keď sú limitované menšou vzorkou, považujem za mimoriadne cenné a dôležité pre pedagogickú prax. Očakávam, že vyvolajú širší výskum podporený primeranou projektovou schémou na reprezentatívnej vzorke.

Predmetný výskum je cenný aj tým, že vyvoláva mnoho otázok a ďalších výskumných problémov a tiež vytvára nové témy, ktoré je do prípravy budúcich učiteľov nevyhnutné zaradiť. Nakoniec autorka viaceré z nich sama naznačuje v odporúčaníach pre prax.

Otázky:

- V čom vidíte najväčšie limity použitia mentálnych máp v procese hodnotenia výstupov zo vzdelávania, a to tak v sekundárnom ako aj terciárnom vzdelávaní?
- Je možné aplikovať mentálne mapovanie vo fáze hodnotenia, ak nie je aplikované (alebo v obmedzenej miere) v procese expolorácie?
- Sú výsledky vášho výskumu kompatibilné so zisteniami ďalších autorov?

- Z akých intencií ste vychádzali pri predpoklade, že mentálne mapy gymnazistov v predmete dejepis majú lepšiu kvalitatívnu úroveň ako mentálne mapy žiakov SOŠ a ako hodnotíte výsledok výskumu v tomto smere?

Formálnu, štylistickú ako aj odbornú úroveň práce považujem za vysokú bez zjavných nedostatkov.

Záver: Monografia PaedDr. Niny Kozárovej, PhD. je spracovaná na vysokej vedeckej aj odbornej úrovni. Autorka preukazuje adekvátny prehľad v téme i v jej metodologickom spracovaní. Po úspešnej obhajobe habilitačnej práce odporúčam udeliť menovanej vedecko-pedagogickú hodnosť docentky v odbore habilitačného konania pedagogika.

V Nitre, 31.12 2021

prof. PaedDr. Jana Duchovičová, PhD.